

Bijlage HAVO
2021

tijdvak 1

aardrijkskunde

Bronnenboekje

Opgave 1 – Burkina Faso, Frankrijk en Vietnam

bron 1

Burkina Faso en Vietnam: voormalige koloniën van Frankrijk

Het huidige Burkina Faso werd aan het eind van de negentiende eeuw gekoloniseerd door Frankrijk. Vóór de komst van de Fransen werd het gebied bestuurd door de Mossi, een van de tien grote etnische groepen die ook nu nog in het land wonen. De kolonie produceerde katoen en leverde slaven aan plantages in andere koloniën. In 1960 werd de kolonie, die toen Boven-Volta heette, onafhankelijk. De naam van het land veranderde in 1984 in Burkina Faso.

De kolonisatie van het huidige Vietnam door Frankrijk begon halverwege de negentiende eeuw. De naam Vietnam bestond toen ook al. Het betekent 'land van de Viet', vernoemd naar de etnische groep waartoe 90% van de bevolking behoort. In de beginjaren van de kolonisatie verdienden de Fransen veel met de verkoop van opium. Later nam het belang van exportproducten als koffie, thee en rubber toe. Na de Frans-Vietnamese oorlog, die in 1954 eindigde, brak de Vietnamoorlog uit. In 1975 ontstond het huidige Vietnam.

bron 2**Indicatoren van Burkina Faso, Frankrijk en Vietnam**

	Burkina Faso	Frankrijk	Vietnam
belangrijkste exportproducten in % van de totale exportwaarde (2017)	edelstenen en edelmetalen: 78,5% katoen: 8,3% ertsen: 5,8%	auto's: 19,6% machines: 19,6% medicijnen: 6%	elektronica: 44% textiel: 10,9% schoenen: 8%
belangrijkste exportbestemmingen in % van de totale exportwaarde (2017)	Zwitserland: 44,9% India: 15,6% Zuid-Afrika 11,3%	Duitsland: 14,8% Spanje: 7,7% Italië: 7,5%	Verenigde Staten: 20,1% China: 14,5% Japan: 8%
urbanisatietempo (2015-2020)	5,29%	0,76%	2,59%

bron 3 – Diagrammen van Burkina Faso, Frankrijk en Vietnam

diagram 1: verdeling beroepsbevolking (2017)

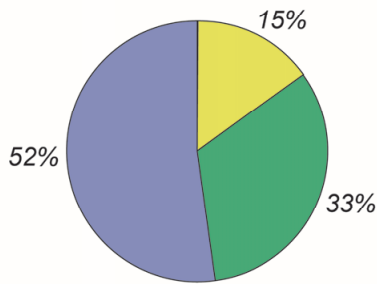

diagram 2: verdeling beroepsbevolking (2017)

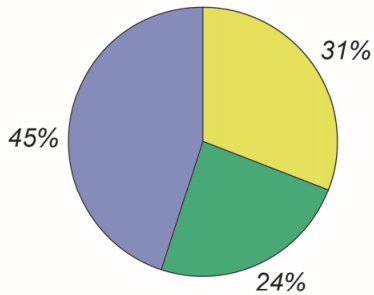
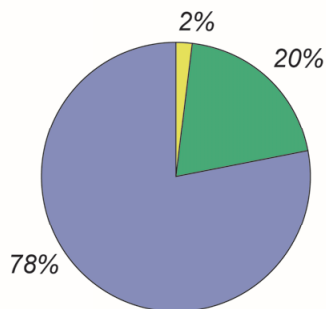

diagram 3: verdeling beroepsbevolking (2017)

Legenda:

- primaire sector
- secundaire sector
- tertiaire sector

diagram 4: leeftijdsopbouw in 2017

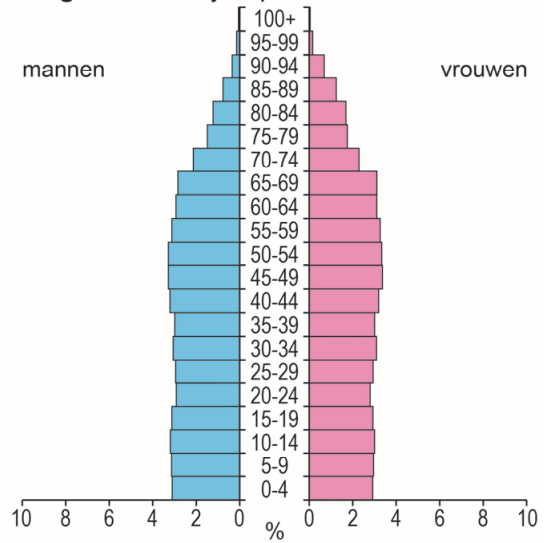

diagram 5: leeftijdsopbouw in 2017

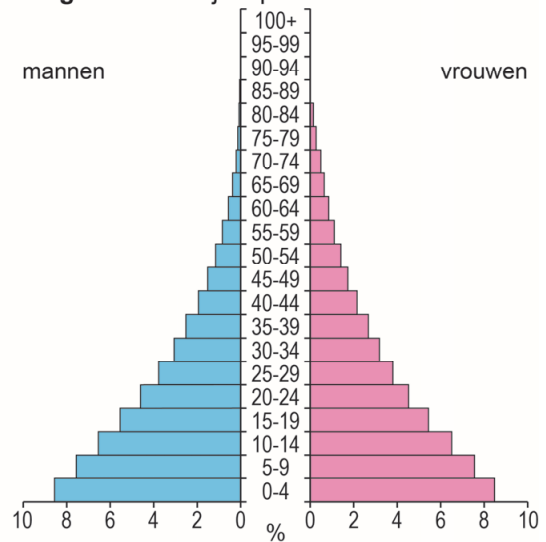
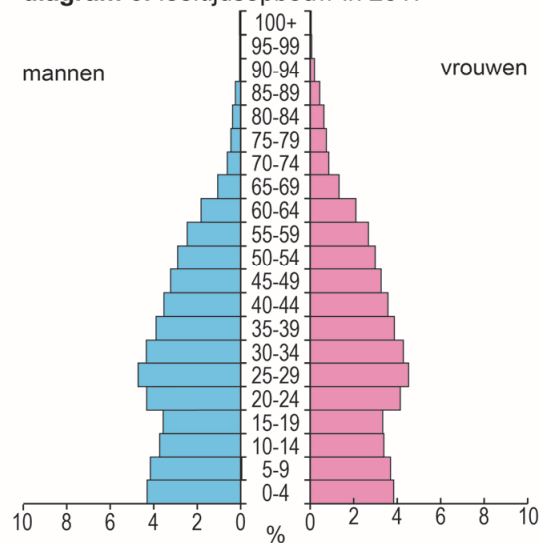

diagram 6: leeftijdsopbouw in 2017

Opgave 2 – Globalisering in de bosbouw

bron 4

Afwenteling

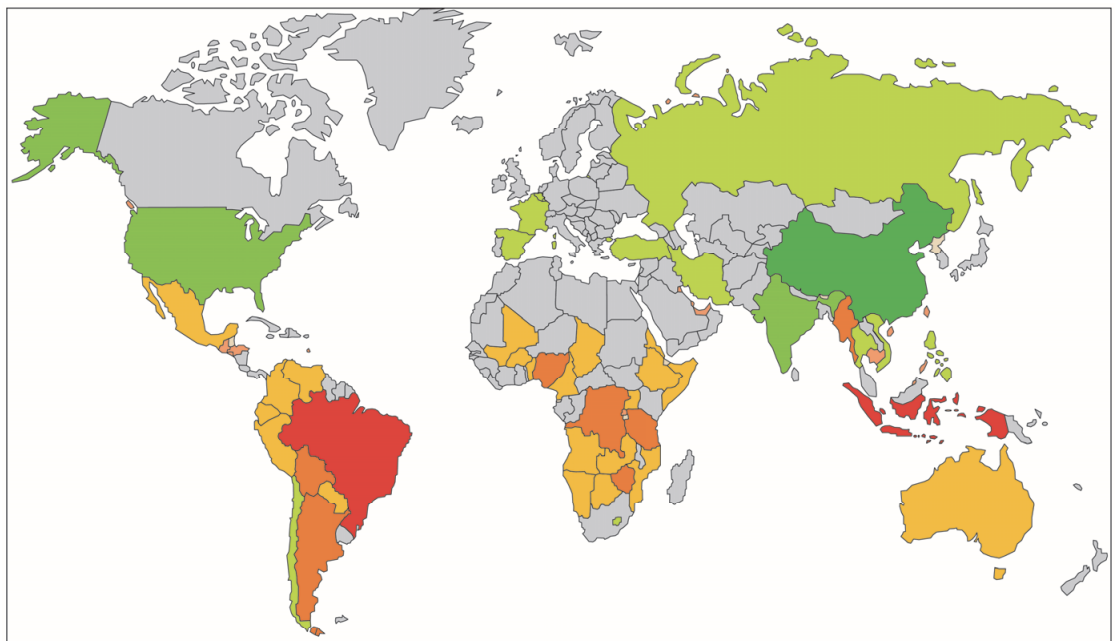
Globalisering leidt voor veel mensen en gebieden tot economische vooruitgang. Deze vooruitgang gaat echter gepaard met ruimtelijke afwenteling en afwenteling in de tijd.

Er is sprake van ruimtelijke afwenteling wanneer de negatieve effecten van de vooruitgang worden afgeschoven op andere gebieden.

Bij afwenteling in de tijd worden de negatieve effecten van de vooruitgang doorgeschoven naar toekomstige generaties. De uitstoot van CO₂ en het uitputten van natuurlijke hulpbronnen, zoals het kappen van bomen, horen bij afwenteling in de tijd.

bron 5

Jaarlijkse verandering in bosgebied (1990-2015)

Legenda:

netto-aanwinst in km²/jaar

500 - 2.500

2.500 - 5.000

meer dan 5.000

weinig verandering

netto-verlies in km²/jaar

500 - 2.500

2.500 - 5.000

meer dan 5.000

0 2000 4000 km

Opgave 3 – Goudkoorts in California

bron 6

Goudkoorts in California vanaf 1848

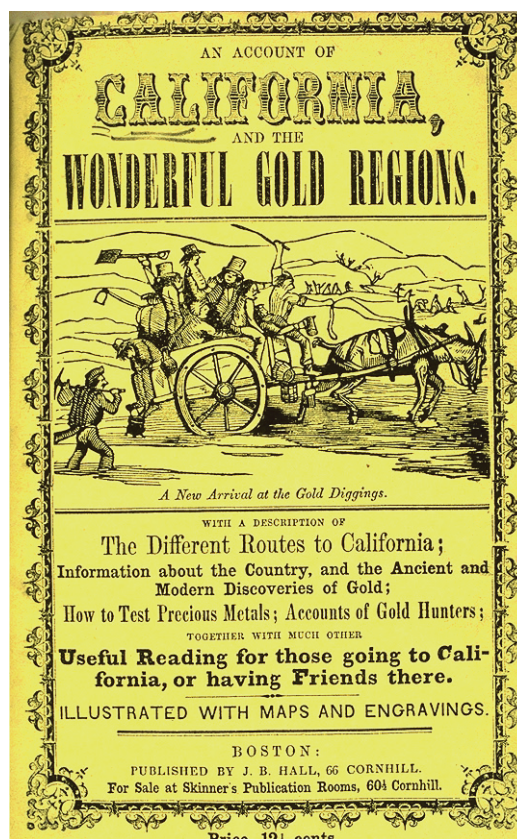
Bij de stad Coloma (zie bron 7) werd halverwege de negentiende eeuw in de American River goud gevonden.

Goud ontstaat op grote diepte in de aardkorst. Door een combinatie van endogene en exogene processen is het goud bij Coloma terechtgekomen.

De vondst van goud leidde tot een migratiestroom van duizenden Amerikaanse goudzoekers vanuit het oosten van de

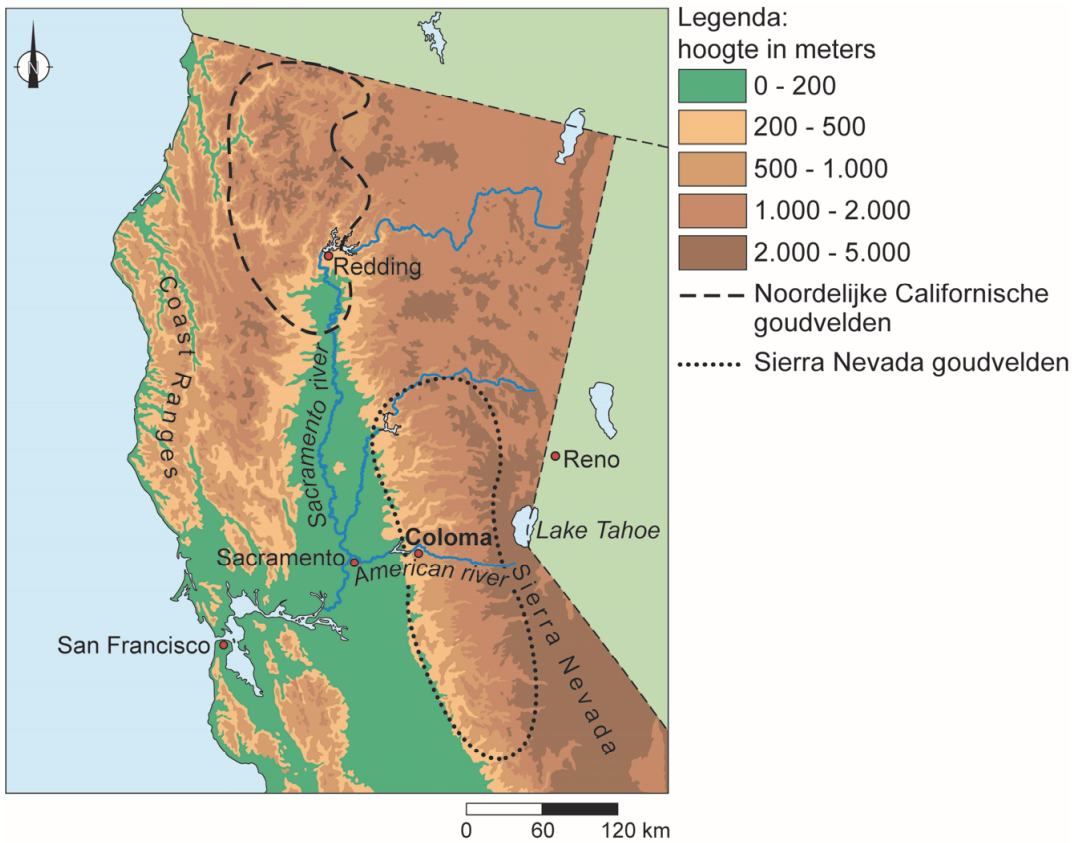
Verenigde Staten richting California: de *goldrush*.

Goudzoekers die over land naar California trokken, moesten met paard en wagen over de Sierra Nevada. Dit gebergte is van noord naar zuid zo'n 640 km lang en ruim 100 km breed en bestaat grotendeels uit graniet.

bron 7

Locatie van de goudvelden in California, Verenigde Staten

bron 8

Lake Tahoe

Opgave 4 – De langste zeilwedstrijd ter wereld

bron 9

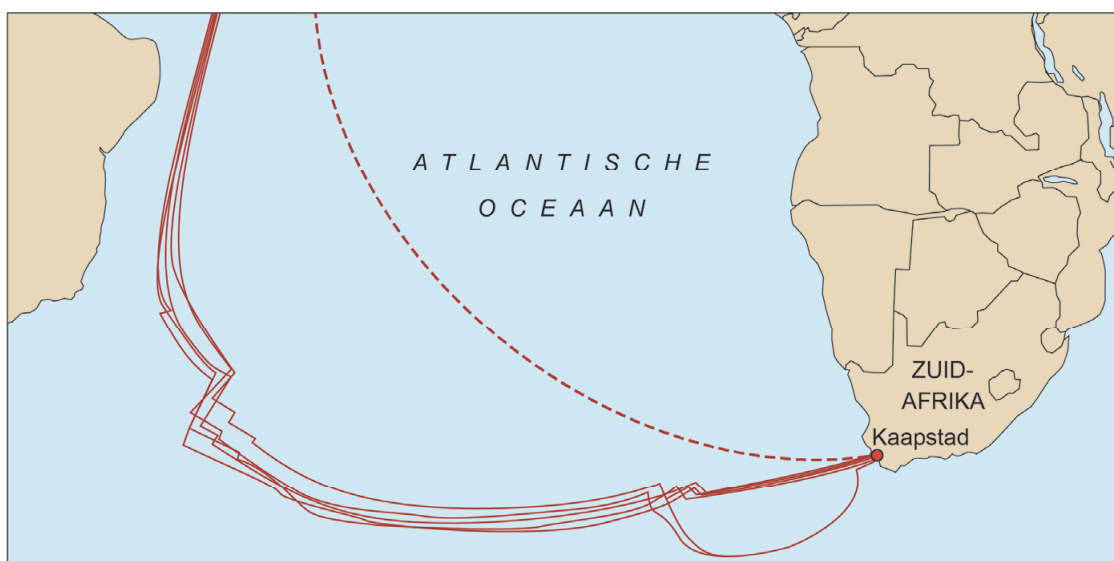
De route van de Volvo Ocean Race 2017 / 2018

De Volvo Ocean Race is de langste zeilwedstrijd ter wereld. De race van 2017 / 2018 begon op 22 oktober in Alicante (Spanje), duurde bijna negen maanden en bestond uit 11 etappes. In juni 2018 eindigde de race in Nederland. Na 45.000 zeemijlen (ruim 80.000 km) was Den Haag de eindbestemming. De zeilers bepalen zelf hun koers tijdens een etappe. De werkelijk gevaren route kan daardoor afwijken van de voorgestelde route.

bron 10

Zuidelijk deel van de route tijdens de tweede etappe

Legenda:

--- voorgestelde route

— werkelijk gevaren route van elk zeilschip

bron 11

De Tafelberg bij Kaapstad

Kaapstad is vanaf zee te herkennen aan een 1.065 meter hoge en platte berg: de Tafelberg. De berg is tussen de 800 en 300 miljoen jaar geleden ontstaan.

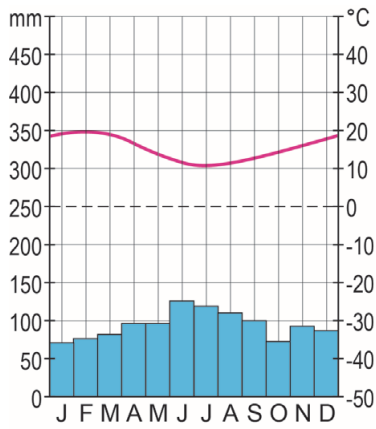
De Tafelberg

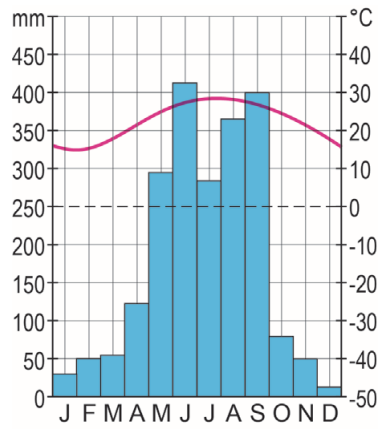
bron 12

De klimaatgrafieken van Alicante, Hongkong, Auckland en Göteborg

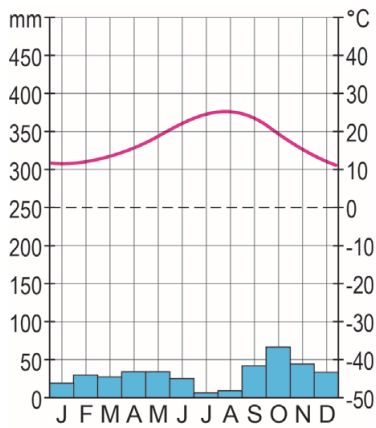
klimaatgrafiek a

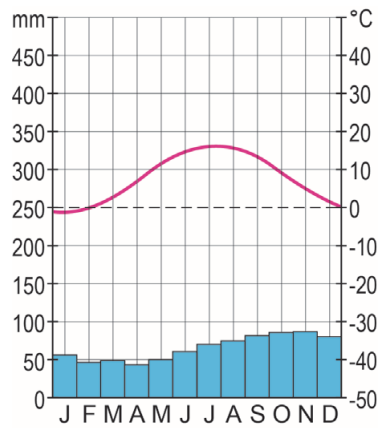
klimaatgrafiek b

klimaatgrafiek c

klimaatgrafiek d

Ga verder op de volgende pagina.

Opgave 5 – Soja en vlees uit Brazilië

bron 13

De productie van soja en vlees in Brazilië

Brazilië is een grote exporteur van agrarische producten. Naast traditionele exportproducten als suiker, koffie en cacao is Brazilië ook een exporteur van sojabonen en vlees. Soja is een belangrijke grondstof voor veevoer. De verwachting is dat de sojabonenproductie in Brazilië uitgebreid zal worden.

Ook de productie van vlees zal waarschijnlijk toenemen. De vleesproductie in Brazilië staat echter wel ter discussie. Diverse landen boycotten vlees uit Brazilië, omdat gebruik zou worden gemaakt van verboden groeimiddelen voor dieren. Ook zou de controle op een veilige voedselproductie worden omzeild. Dergelijke boycots kunnen de Braziliaanse vleessector in gevaar brengen.

Ontbossing voor de landbouw in Mato Grosso

Opgave 6 – Het stroomgebied van de Amazone

bron 16

De samenvloeiing van de Amazone en de Rio Negro

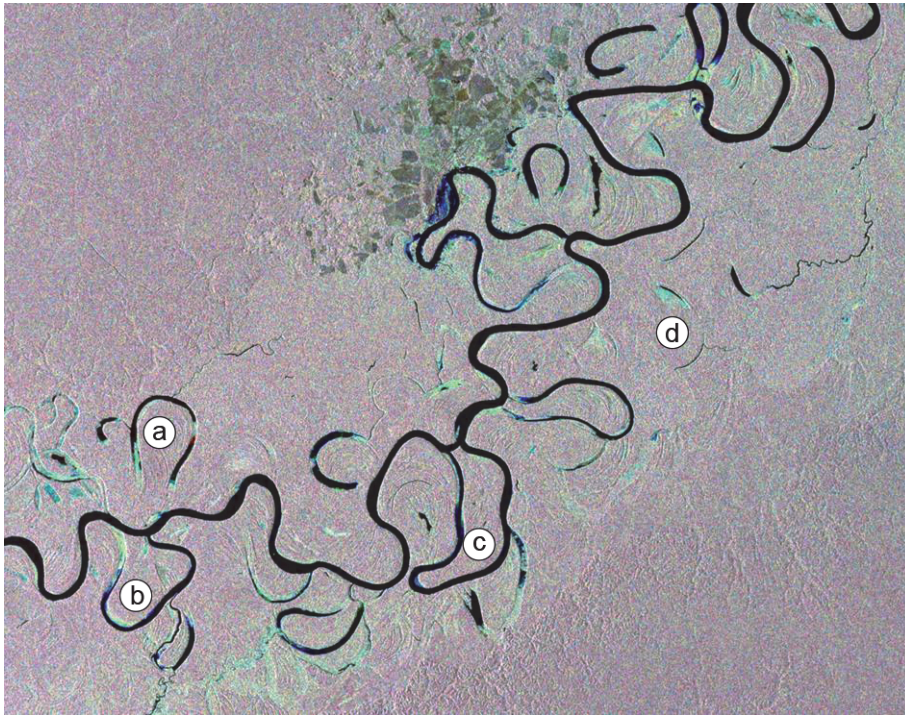
Bij de stad Manaus vloeit de Rio Negro samen met de Amazone. De Rio Negro wordt de Zwarte Rivier genoemd vanwege de donkere kleur. Deze kleur wordt veroorzaakt door het ontbinden van organisch materiaal uit het regenwoud en de moerassen langs de rivier. Het water in de Amazone is door de grote hoeveelheid sediment lichtbruin gekleurd. Als de Rio Negro zich bij de hoofdstroom voegt, duurt het een aantal kilometers voordat de twee stromen zich mengen tot één rivier.

De Amazone en de Rio Negro

bron 17

Satellietbeeld van de Juruá, een zijrivier van de Amazone

bron 18

Stuwdammen in het Amazonegebied (2016)

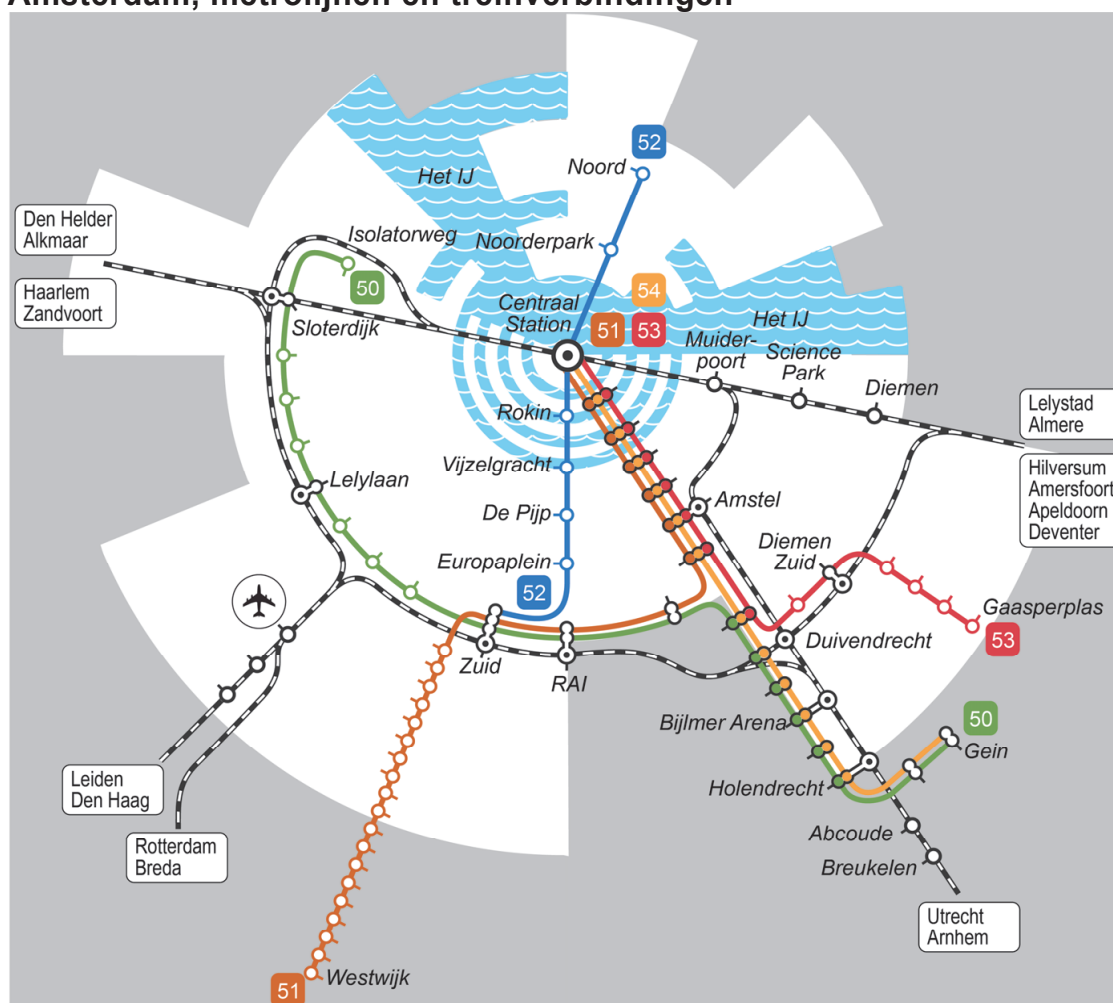
Opgave 7 – De Noord/Zuidlijn

bron 19

Noord/Zuidlijn in Amsterdam

De Noord/Zuidlijn (lijn 52), met een lengte van 9,7 kilometer, is de nieuwste lijn van de Amsterdamse metro. In Amsterdam-Noord ligt de lijn boven de grond, maar de overige 7,1 kilometer van het traject liggen ondergronds. De bouw startte in 2003 en omvatte behalve de aanleg van de metrotunnel ook de bouw van zes nieuwe stations. Na veel vertragingen werd de lijn op 22 juli 2018 in gebruik genomen.

Amsterdam, metrolijnen en treinverbindingen

Legenda:

- halte metro
- station NS
- spoorlijn
- metrolijnen 50 - Isolatorweg-Gein
- 51 - Centraal Station-Westwijk
- 52 - Noord-Zuid
- 53 - Centraal Station-Gaasperplas
- 54 - Centraal Station-Gein

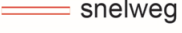

bron 20

Overzichtskaart Amsterdam

Legenda:

 treinstation
 spoorlijn

 snelweg
 bebouwing

 vliegveld

0 1,5 3 km

bron 21

Metrostation Amsterdam-Noord

